

معلمان تعلیم دهند و از وجود امکانات لازم اطمینان حاصل کنند. در حال حاضر، اکثر مدرسه‌ها چنین آموزش‌هایی را در اختیار ندارند، مگر آنکه برخی سازمان‌ها و نهادهای ملی، از جمله سازمان اورژانس، به مدرسه‌هایی که معلمان آن‌ها به یادگیری کمک‌های اولیه در شرایط بحران علاقه‌مندند، آموزش ارائه دهند.

• در مدرسه چه کسانی بیشتر دچار حادثه می‌شوند؟

تمام دانش‌آموزان در مدرسه ممکن است در معرض حادثه قرار بگیرند، اما به‌طور کلی کودکان پسر و با گروه سنی ۱۰ تا ۱۴ سال بیشتر مستعد سانحه هستند. معمولاً بعد از ۱۵ سالگی میزان حوادث در مدرسه‌ها کاهش می‌یابد و الگوی رخداد آن‌ها نیز تغییر می‌کند.

• چه زمانی حوادث در مدرسه بیشتر رخ می‌دهند؟

نتایج بررسی‌ها نشان داده‌اند، در اوایل سال تحصیلی احتمال رخداد حوادث بیشتر است. دلیل این امر می‌تواند محیط جدید، دوستان جدید و فعالیت و بازی‌های جدید باشد. نداشتن آمادگی جسمی کودکان در ابتدای سال تحصیلی می‌تواند منجر به حوادث ورزشی منجر شود. میزان سانحه‌های روزانه در مدرسه در زمان استراحت و زنگ تفریح نوبت سوم به اوج می‌رسد.

• حوادث در کجای مدرسه رخ می‌دهند؟

حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد حوادث در حیاط مدرسه رخ می‌دهند، در صورتی که تنها ۱۵ درصد از زمان دانش‌آموزان در آنجا سپری می‌شود. باقی زمان دانش‌آموزان در کلاس‌های مدرسه طی می‌شود، اما تنها ۱۵ تا ۳۵ درصد از حوادث آنجا رخ می‌دهند.

• حوادث مدرسه چگونه رخ می‌دهند؟

بیشتر حوادث در مدرسه شامل سقوط و برخورد دانش‌آموزان هستند که معمولاً غیرعمدی هستند و با تخلیه انرژی کودکان ارتباط دارند. با توجه به اینکه اکثر حیاط‌ها سفت و آسفالتی هستند، حتی سقوط و افتادن‌های جزئی دانش‌آموزان نیز می‌تواند به خراشیدگی یا بریدگی‌های عمیق منجر شود.

برخی از سانحه‌ها به‌خاطر وسایل و امکانات زمین‌های بازی رخ می‌دهند. در این صورت، صدمات سقوط روی این سطوح سخت ممکن است شدیدتر باشد. شدت آسیب به بلندی و چگونگی طراحی این تجهیزات بستگی دارد. برخی اوقات طراحی نامناسب تجهیزات به حادثه می‌انجامد.

افزایش خشونت در حیاط مدرسه در بین کودکان یک نگرانی عمده است. کشمکش‌های معمولی و رقابتی که در حیاط مدرسه وجود دارند طبیعی هستند و بخشی از روند رشد و تکامل کودکان محسوب می‌شوند. اگرچه به نظر می‌رسد قلدری و نزاع گروهی در حیاط‌های مدرسه‌ها در حال افزایش است. قلدری در مدرسه شایع‌ترین نوع خشونت در مدرسه‌ها است که عاملان و قربانیانی دارد. در مورد حوادث ورزشی، به‌خصوص در ورزش‌هایی که احتمال برخورد وجود دارد، مانند فوتبال، بیشتر حوادث به‌دلیل نداشتن آمادگی جسمانی در ابتدای سال تحصیلی رخ می‌دهد.

مدرسه‌های حادثه‌خیز

دکتر اعظم گودرزی

دکترای تخصصی
آموزش بهداشت
و ارتقای سلامت

محیط مدرسه به‌دلیل اینکه کودکان زمان به‌نسبت زیادی را در آن سپری می‌کنند، مستعد رخداد حوادث و سانحه‌های زیادی است. این سانحه‌ها ممکن است خیلی خفیف یا حتی کشنده باشند. امکانات مدرسه‌ها نیز در برخورد با این سانحه‌ها متفاوت است. این آمادگی می‌تواند از وجود مربی بهداشت مستقر در مدرسه تا وجود یا نبود جعبه کمک‌های اولیه متفاوت باشد. برخی مدرسه‌ها کوچک‌ترین سانحه‌ها را نیز به بیمارستان یا مرکز درمانی محل ارجاع می‌دهند، در صورتی که برخی دیگر از مدرسه‌ها بیشتر سانحه‌ها را خودشان مدیریت می‌کنند. مدرسه‌ها می‌توانند سانحه‌ها و حوادث قابل پیشگیری را از طریق آموزش‌های ایمنی و اطمینان از ایجاد محیطی ایمن کاهش دهند. همچنین باید نحوه انجام کمک‌های اولیه را به

در داخل ساختمان مدرسه، حوادث بیشتر به دلیل کوبیدن درها، لیز خوردن در کف اتاق یا دویدن در راهروها رخ می‌دهد. بیشترین سانحه‌ها شامل گیر کردن انگشتان، ضربه سر یا بریدگی ناشی از شکستگی شیشه است. آزمایشگاه‌ها از جمله مناطق پر خطر در فضای داخلی مدرسه‌ها هستند. وجود تجهیزات برقی، مواد شیمیایی خطرناک و منابع حرارتی در آزمایشگاه همیشه شرایط را برای ایجاد حادثه مستعد می‌کند.

• صدمات در حوادث مدرسه‌ها

انواع صدمات در محیط مدرسه معمول هستند. بریدگی، کبودی، ساییدگی و خراشیدگی‌های خفیف از جمله این صدمات هستند. اما معلمان عزیز بدانند، حدود چهار تا پنج درصد از صدمات به مراقبت‌های پزشکی و بیمارستانی نیاز پیدا می‌کنند. صدمات جدی و پایدار شامل این موارد می‌شوند:

- شکستگی بازو و شانه؛
- ساییدگی سر و صورت؛
- شکستگی پا.

برخی صدمات سر و شکستگی‌ها باعث می‌شود دانش‌آموزان برای دریافت درمان مناسب نتوانند مدتی در مدرسه حضور پیدا کنند. ترس و هراس از مدرسه نیز پیامدی است که پس از حادثه به ندرت اتفاق می‌افتد.

• پیشگیری از حوادث در مدرسه‌ها

با افزایش میزان حوادث در مدرسه‌ها، برنامه‌ها و اقداماتی برای پیشگیری از آن‌ها ضروری به نظر می‌رسند. مسئولان مدرسه وظیفه دارند از وجود محیط ایمن برای کودکان اطمینان حاصل کنند. براساس قانون برنامه ششم توسعه، افزایش ایمنی و مقاوم‌سازی مدرسه‌ها در دستور کار قرار دارد.

برخی از سازمان‌ها و افراد نیز در این مسئولیت نقش دارند. در این راستا، راهکارهای ارائه‌شده برای معلمان و مدیران، والدین و دانش‌آموزان عبارت‌اند از:

معلمان و مدیران

- در حیطه مدرسه، به‌خصوص در شروع سال تحصیلی، هوشیاری بیشتری در مراقبت از دانش‌آموزان داشته باشند.
- بازرسی و بازدید از وسایل بازی، به‌منظور اطمینان از سالم بودن و حسن کارکرد آن‌ها را به‌طور دوره‌ای و حداقل هفته‌ای یک بار مدنظر قرار دهند.
- افرادی را که در زمینه کمک‌های اولیه مهارت دارند به کار گیرند.

- آمار مربوط به حوادث را ثبت و آن‌ها را به‌روز نگه دارند.
- قوانین مرتبط با رشته‌های ورزشی و ندادن اجازه بازی به متخلفان را رعایت کنند.

- کانون‌های خطر در محیط مدرسه‌ها را، از جمله پله‌ها، شناسایی کنند و ایمنی و نور کافی را در راهروها و پله‌ها تأمین کنند.

- راه‌های دستیابی به پشت بام مدرسه را به‌شدت واریسی کنند.
- بخاری‌های مدرسه را برای پیشگیری از گازگرفتگی و سوختگی دانش‌آموزان واریسی کنند.

- بهداشت، نظافت و تهویه سرویس‌های بهداشتی مدرسه‌ها را واریسی کنند.

- هوای کافی و سالم را متناسب با نیاز افراد و تعداد آن‌ها و مدت زمان کلاس تأمین کنند.

- بالا رفتن دانش‌آموزان از درختان، پایه پرچم، پایه‌های برق، میله‌های والیبال و بسکتبال یا دیوارهای کوتاه مدرسه را ممنوع و به‌شدت واریسی کنند.

- در صورت وجود استخر، ایمن‌سازی آن (کشیدن نرده‌های با ارتفاع مناسب به دور استخر، پوشاندن روی استخر با تخته یا ورقه‌های موج‌دار، کنترل و نظارت مداوم روی اطفال و بالاخره آموزش آن‌ها در مورد خطرات احتمالی) لازم است.

- نظم و ایمنی دانش‌آموزان را هنگام ورود به کلاس‌ها و خروج از آن‌ها بررسی کنند.

- از وجود کپسول‌های اطفای حریق، جعبه کمک‌های اولیه، سیستم ارتباط جمعی مناسب (مثلاً بلندگو) و سیستم اعلام خطر عمومی و طرح اجرایی تخلیه اضطراری بچه‌ها در مدرسه‌های بیش از یک طبقه مطمئن شوند.

- اطلاعات کافی و دقیق را در مورد شماره تلفن‌ها، نحوه ارتباط با مراکز آتش‌نشانی، بیمارستان‌ها، اورژانس و پلیس کسب کنند.

والدین

- مدرسه‌ها را به ایجاد و حفظ زمین بازی و ایمنی محیط مدرسه تشویق و از آن حمایت کنند.

- در انجمن اولیا و مربیان ارتباط مناسب را برای حمایت از مدرسه در زمینه پیشگیری از حوادث برقرار کنند.

- دسترسی کودکان را به رسانه‌ها و شبکه‌های مجازی واریسی کنند.

دانش‌آموزان

- قوانین مدرسه را رعایت کنند و در راهروها ندوند.
- در زمین بازی از قوانین پیروی کنند.

- دفاع از خود را بیاموزند و در دعوا و مشاجره شرکت نکنند.
- کمک‌های اولیه و مهارت‌های امداد و نجات را بیاموزند.

- اشیاء و وسایل خطرناک از قبیل چاقو، پنجه مشت‌زنی (بوکس)، کبریت و سوزن را به مدرسه نیاورند.

- از شوخی‌های خطرناک و به‌کاربردن الفاظ رکیک در مورد هم‌کلاسی‌ها و سایر دانش‌آموزان اجتناب کنند.

- اصول تعاون، همکاری و معاونت در امور ایمنی، آتش‌نشانی، کمک‌های اولیه و مددکاری را بیاموزند.

منابع

1. گزارش جهانی پیشگیری از مصدومیت کودک. سازمان بهداشت جهانی و یونسف (۱۳۸۸). ویراستار مارچی پدن. ترجمه حمید سوری و همکاران. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی. تهران.
2. قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. مصوب ۱۳۹۶/۱/۱۶.
3. Esfanjani RM, Sadeghi-Bazargani H, Golestani M, Mohammadi R. Domestic injuries among children under 7 years of age in Iran; the baseline results from the Iranian First Registry. Bulletin of Emergency & Trauma. 2017 Oct;5(4):280.